

نقش فرهنگ اسلامی در توسعه اقتصادی در آیات و روایات

مهدی باقری

سرشناسه	:	باقری جورایی، مهری، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	:	نقش فرهنگ اسلامی در توسعه اقتصادی در آیات و روایات / مهری باقری جورایی؛ ویراستار علمی و ادبی حمید بیات.
مشخصات نشر	:	تهران: دارالهدایه للنشر و التوزیع، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۱۸۴ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۷۱۵۱-۱-۴: ۱۴۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا.
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	رشد اقتصادی -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع	:	Economic development -- Religious aspects -- Islam
موضوع	:	اسلام و اقتصاد
موضوع	:	Islam -- Economic aspects
موضوع	:	اسلام و اقتصاد -- جنبه های قرآنی
موضوع	:	Islam -- Economic aspects -- Qur'anic teaching
شناسه افزوده	:	ویراستار علمی / ادبی ۱۳۴۹ حمید بیات
رده بندی کتبه	:	BP ۲۳۰ / ۲ / ۲۱۵ ن ۷ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	:	۲۰۴ / ۴۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۵۹۱۰۲۶
یادداشت	:	پرسش های کامل این اثر در نشانی http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.

ناشر: تهران، انتشارات دارالهدایه، ۰۹۱۱۳۹۳۰۸۱۹-۰۹۹۰۴۸۰۶۳۸۵

نقش فرهنگ اسلامی در توسعه اقتصادی در آیات و روایات

مؤلف: مهری باقری
ویراستار علمی / ادبی: حمید بیات
تاریخ نشر: ۱۳۹۵
نوبت چاپ: اول
قطع و صفحه: وزیری / ۱۸۴ صفحه
شمارگان: ۵۰۰ جلد
قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است.

www.drtaghizadeh.7gardoons.com

drtaghizadeh@yahoo.com - drtaghizadeh2@gmail.com

سایت اینترنتی:

نشانی ایمیل:

ISBN: 978-600-97151-1-4

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۹
فصل اول: درآمد.....	۱۱
فصل دوم: مفهوم شناسی.....	۱۷
مقاله.....	۱۹
فرهنگ.....	۱۹
ارزش.....	۲۲
اقتصاد.....	۲۵
توسعه.....	۲۷
فصل سوم: رابطه فرهنگ و اقتصاد.....	۳۳
تأثیر فرهنگ بر اقتصاد.....	۳۵
تبعات جدایی فرهنگ و اقتصاد.....	۳۹
فصل چهارم: نقش فرهنگ بپیشی در توسعه اقتصادی.....	۴۳
نقش فرهنگ بپیشی در توسعه اقتصادی.....	۴۵
خالقیت و مالکیت خداوند.....	۴۵
پیامدهای اقتصادی.....	۴۹
مشیت و رازقیت.....	۵۲
آثار اقتصادی اعتقاد به رزق مقسوم.....	۵۵
خلافت و کرامت انسان.....	۶۰
پیامدهای اقتصادی.....	۶۰

اختیار انسان	۶۴
پیامدهای اقتصادی	۶۵
حاکمیت نگرش علمی	۶۸
پیامدهای اقتصادی	۷۰
فصل پنجم: نقش فرهنگ رفتاری - اخلاقی در تولید، توزیع و مصرف از منظر قرآن و روایات	۷۵
نقش فرهنگ رفتاری - اخلاقی در تولید	۷۷
کار و تلاش و تولید	۷۸
پیامدهای اقتصادی	۸۰
عزت طلبی و تولید	۸۴
ره آورد عزت طلبی	۸۶
عدالت ورزی و ظلم زدایی و تولید	۹۸
پیامدهای اقتصادی	۹۹
تقوی و توکل و تولید	۱۰۵
پیامدهای اقتصادی	۱۰۷
ترک گناه و استغفار و تولید	۱۱۱
آثار ترک گناه و استغفار	۱۱۱
عمل صالح و تولید	۱۱۳
پیامدهای اقتصادی	۱۱۴
نقش فرهنگ رفتاری - اخلاقی در توزیع	۱۱۶
عدالت ورزی و ظلم زدایی و توزیع	۱۱۶
پیامدهای اقتصادی	۱۱۷
تمرکز زدایی و توزیع	۱۲۷

۱۲۹.....	پیامدهای اقتصادی
۱۳۷.....	نظم و نظارت و توزیع
۱۳۷.....	پیامدهای اقتصادی نظم
۱۴۰.....	راستی و درستی و امانت داری و توزیع
۱۴۰.....	پیامدهای اقتصادی
۱۴۳.....	عمل صالح و توزیع
۱۴۳.....	پیامدهای اقتصادی
۱۴۷.....	نقشر رهنگ رفتاری - اخلاقی در مصرف از منظر قرآن و روایات
۱۴۹.....	اعتدال و مصرف
۱۵۴.....	پیامدهای اقتصادی عدال
۱۶۰.....	تعاون و همبستگی و مصرف
۱۶۴.....	پیامدهای اقتصادی تعاون
۱۶۹.....	احسان و ایثار و مصرف
۱۷۰.....	پیامدهای اقتصادی
۱۷۳.....	زهد و مصرف
۱۷۴.....	پیامدهای اقتصادی
۱۷۷.....	نتیجه گیری
۱۸۰.....	کتاب نامه

زندگی اجتماعی انسان ابعاد مختلفی از جمله سیاسی- اقتصادی و فرهنگی دارد. اگر این سه حوزه از مبنای واحدی نشأت گرفته باشند، جامعه به رشد و توسعه خواهد رسید، زیرا آن مبنای واحد می تواند ضامن وحدت کل جامعه باشد. به طور قطع سیاست، اقتصاد و فرهنگ نه تنها تحت تأثیر یکدیگر هستند، بلکه در بسیاری مواقع همپوشانی نیز دارند. فرهنگ و اقتصاد دو مقوله ای است که باهم ارتباط تنگاتنگی دارند. در شرایط اجتماعی، همان گونه که اقتصاد بر فرهنگ تأثیر می گذارد، فرهنگ هم بر اقتصاد تأثیر متقابل دارد. با توجه به جامعیت مسائل فرهنگی در تمام ابعاد زندگی انسان، باید شأن دیگری در رابطه فرهنگ با ابعاد زندگی انسان قائل شد؛ چون فرهنگ در اقتصاد جاری شده و اقتصاد بستر فرهنگ را قاع گردیده و همه بخش های اقتصاد تحت تأثیر فرهنگ شده است.

نظام تولید، توزیع و مصرف همه سخت افزارهایی است که به عنوان بستر مادی جریان فرهنگ به کار می روند. رابطه فرهنگ و اقتصاد یک رابطه دو سویه است و از طرفی اقتصاد زیرمجموعه فرهنگ است. نمک است بنا به ملاحظات تقدم رتبی را به سیاست و اقتصاد بدهیم؛ اما تقدم ارزشی از آن فرهنگ و مؤلفه های مربوط به آن است. نمی توان فرهنگ را به اقتصاد تقلیل داد و یا برعکس اما، ارتباط بین این نظام ها قابل انکار نیست. در این ارتباط وزن ارزشی عناصر باهم متفاوت است. معنی ارزش غایی به فرهنگ و ارزش رتبی به اقتصاد اختصاص دارد. در این ارتباط معادل از دلالت های فرهنگ بر اقتصاد و دلالت های اقتصاد روی فرهنگ، نباید غافل شد؛ اما وزن بیشتر در فرهنگ و ارزش های یک نظام دارد. یک جهتی هم از اقتصاد به فرهنگ وجود دارد. یک فرهنگ را نمی توان بدون کارآمدی و بدون قابلیت ها و فرصت هایی که در اختیار قرار می دهد، محقق کرد. هر قدر هم که ارزش های ناب داشته باشیم بالاخره باید این ارزش ها را اجرا کرد. اجرای این ارزش ها نیاز به ابزار اقتصادی دارد. یک امر فرهنگی را هم نمی توان بدون توجه به ابزارهای اقتصادی پیش برد، منتهی در جهت گیرهای کلان این نظم فرهنگی است که باید جهت دهنده باشد.

فعالیت های اقتصادی از جمله رفتارهای اقتصادی انسان است. رفتارهای پایدار خاص اقتصادی، نتیجه فرهنگی خاصی است. توسعه اقتصادی وضعیت خاص اقتصادی است و به همین دلیل می توان نتیجه گرفت که توسعه اقتصادی نیز وضعیت فرهنگی خاص خود را می طلبد. فرهنگ بیانگر بنیان نظام فکری جامعه است. خاستگاه اقتصاد در بینش الهی بر پایه ی توسعه فرهنگ دینی و آموزه های اسلامی است؛ یعنی فرهنگ و امکانات آن باید در

جهت توسعه اختیار انسان‌ها و رشد کرامت آن‌ها مصرف شود. در جهان‌بینی الهی اسلام، اقتصاد زیرمجموعه مفهوم عام فرهنگ می‌باشد. هر نظام فرهنگی نیز متناسب با ارزش‌ها و نیازهای خود به نظام اقتصادی خاصی احتیاج دارد؛ تا بتواند در برخورد با آن نظام اقتصادی حرکت رو به رشد خود را برای رسیدن به اهداف موردنظر بدون هیچ مانعی ادامه دهد. فرهنگ هم به سنت‌های ملی و قومی یک عده از مردم تعریف می‌شود و هم به آداب و عقایدینی اطلاق می‌گردد که در دو بعد یش‌ها و رفتارها ظهور می‌یابد.

براین اساس شناخت مؤلفه‌های بینشی و رفتاری فرهنگ اسلامی برای بررسی تأثیر آن بر توسعه اقتصادی ضروری به نظر می‌رسد. مؤلفه‌های بینشی که در این تحقیق به آن می‌پردازد شامل اعتقاد به خالقیت و مالکیت خداوند و مشیت و رازقیت الهی و از بعد انسان‌شناسی، اعتقاد به خلافت و کرامت و اختیار انسان است و در نهایت به حاکمیت نگرش علمی می‌پردازد.

مؤلفه‌های رفتاری و اندر می نیز شامل مؤلفه‌های تأثیرگذار بر تولید و توزیع و مصرف مورد توجه قرار گرفته است. البته هر کدام از این مؤلفه‌ها دارای مصادیقی است که در آیات و روایات مختلف به آن اشاره شده است و مورد امعان نظر بوده است.

در انتشار آن از مصاحبت و همراهی روران عزیزی بهره‌مند بوده‌ام به ویژه استاد ارجمند حجت الاسلام دکتر خادم‌علیزاده که مصداق "مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ" بر خود فرض می‌دانم از آنها سپاسگزاری نمایم.

همچنین شایسته است از همه عزیزانی که مرا در چاپ و تألیف کتاب، یاری رسانده‌اند، کمال تشکر و سپاس را داشته باشم؛ به ویژه مدیر محترم انتشارات "دارالهدایه" و همکاران صدیق و زحمتکش آن، که به نشر این کتاب اهتمام ورزیدند.

امید است که مقبول طبع خوانندگان محترم افتد و مرا از راهنمایی‌های سودمند خود بهره‌مند سازند.

از اساتید، فعالان امور پژوهشی و صاحب نظران، تقاضا می‌شود با ارائه نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود، ما را در برطرف نمودن نواقص و اشکالات موجود در این کتاب یاری فرمایند تا - إن شاء الله - در چاپهای بعدی اصلاح گردد. والحمد لله رب العالمین.